Jatkuvapeitteinen ja jaksollinen metsänkasvatus – monimuotoisuus

Tutkija Juha Siitonen

Mikä on oleellinen kysymys?

- Missä olosuhteissa, minkä lajiston kannalta, millä tavoin totutettuna ja millä aikavälillä tarkasteltuna jatkuvapeitteinen metsänkasvatus olisi hyödyllistä?
- Millä tavoin erilaiset metsänkäsittelylinjat pystyvät ylläpitämään lajistoa yli koko kiertoajan maisematasolla?

© LUONNONVARAKESKUS

Tietopohja

- Tällä hetkellä noin 50 pohjoismaista tutkimusjulkaisua jatkuvapeitteisen kasvatuksen vaikutuksista monimuotoisuuteen
- Koejärjestelyjä, yleensä vaikutuksia seurattu < 10 vuotta
- Pääasiassa vaikutusten arviointi perustuu tietoon siitä, miten käsittelyt vaikuttavat metsän rakenteeseen ja siten lajistoon

© LUONNONVARAKESKUS

Jatkuvapeitteisestä kasvatuksesta hyötyvät lajiryhmät

1) metsän peitteisyys ja sopiva varjostus on tärkeää tai
2) metsikkötason jatkuvuus on tärkeää; leviämiskyvyltään huonot tai hitaasti kasvavat lajit

© LUONNONVARAKESKUS

Mustikka ja sen seuralaislajisto

- kenttäkerroksen tärkein kasvinsyöjälajien (perhos- ja sahapistiäistoukat) ravintokasvi
- määrä romahtaa avohakkuun jälkeen, samoin toukkien määrä; poimintahakkuussa (30 % ppa:sta pois) säilyivät ennallaan
- mustikka ➡ toukat ➡ monien hyönteissyöjälintujen tärkeä ravintokohde (mm. metso ja muut kanalinnut), vaikuttaa metsälintujen poikastuotantoon

Epifyyttijäkälät ja niiden seuralaislajisto

- kasvavat puiden oksilla ja rungoilla
- huono leviäminen, hidas kasvu ja sopivien kasvualustapuiden puute ovat niiden runsautta rajoittavia tekijöitä
- jäkäläkasvustoissa elää runsas selkärangatonlajisto
- jäkäläkasvustot ➡ selkärangattomien runsaus ➡ etenkin talvella latvuksista ravintonsa etsivien lintujen (tiaiset, kuukkeli) välttämätön ravintokohde

Uhanalaiset ja muut taantuneet lajit

- Metsätalouden takia taantuneelle lajistolle tärkeimmät rakennepiirteet ovat
  - vanhat metsät, kookkaat vanhat puut
  - lahopuusto, erityisesti järeät ja pitemmälle lahonneet maapuut
  - huom. myös kuolleet puut avoimessa ympäristössä
  - lehtisekapuusto, erityisesti haapa, raita, pihlaja, jalot lehtipuut

Jatkuvan kasvatuksen riskit

- Hakkuussa poistetaan isoimmat ja vanhimmat puut

⇒ ei vanhaa metsää eikä kookkaita vanhoja puita

⇒ ei muodostu järeää, pitkälle lahonnutta lahopuustoa

⇒ lehtipuusto ei uudistu, lehtipuun määrä vähenee

© LUONNONVARAKESKUS

Niukasti tärkeitä rakennepiirteitä

Runsaasti tärkeitä rakennepiirteitä, pienaukkohakkuu

Johtopäätökset 1/2

- Jatkuvapeitteisen kasvatuksen lisääntyminen nykytasosta on monimuotoisuuden kannalta periaatteessa hyvä asia:
  - lisää metsänrakenteiden vaihtelua metsikkö- ja maisematasolla
  - avohakkuuta suosivilla lajeilla ei nykyisissä talousmetsämaisemissa ole pulaa elinympäristöistä, mutta pysyvää peitteisyyttä vaativilla lajeilla on
- Jatkuvapeitteiseen kasvatukseen siirtyminen ei kuitenkaan itsestään ratkaise monimuotoisuuden turvaamiseen liittyviä ongelmia, esimerkiksi se ei automaattisesti tuota uhanalaisille lajeille sopivia elinympäristöjä.
  - puuntuotannollisesti ja taloudellisesti tehokas jatkuva kasvatus voi tarkoittaa myös usein toistuvia ja voimaperäisiä käsittelyitä

© LUONNONVARAKESKUS

Johtopäätökset 2/2

- Käsittelymenetelmää (jatkuva vai jaksollinen) oleellisempaa on se, millä tavoin käsittely toteutetaan, kuinka paljon puustoa jää pysyvästi korjaamatta ja kuinka paljon metsässä on tärkeitä rakennepiirteitä.
- Käsittelymenetelmässä tulee ottaa huomioon kullekin paikalle sopivat luonnonhoidon tavoitteet (esim. runsas säästöpuusto, kulotus)
- Valtion metsissä säästettävän puuston osuus riippuu ensisijaisesti tulostavoitteesta, ei käsittelymenetelmästä

© LUONNONVARAKESKUS

Kiitos!

Luke
LUONNONVARAKESKUS